

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΧΑΡΑΞΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ:

Ενσωμάτωση της Κλιματικής Ανθεκτικότητας και της

Συναισθηματικής Ευημερίας στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα χάραξης πολιτικής παρουσιάζει το σκεπτικό, τη δομή και την πρακτική αξία του Προσαρμοσμένου Πλαισίου GreenComp του RISE UP. Δείχνει πώς τα πανεπιστήμια μπορούν να προχωρήσουν πέρα από την απλή ευαισθητοποίηση, προς μια εκπαίδευση για τη βιωσιμότητα που στηρίζει συναισθηματικά τους/τις φοιτητές/τριες, τους/τις ενδυναμώνει να αναλάβουν δράση και τους/τις προετοιμάζει να αντιμετωπίζουν εποικοδομητικά τις προκλήσεις που σχετίζονται με το κλίμα. Το σημείωμα καλεί τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις υπεύθυνους/ες χάραξης πολιτικής να αναγνωρίσουν την κλιματική ανθεκτικότητα και τη συναισθηματική βιωσιμότητα ως βασικά στοιχεία μιας ανώτατης εκπαίδευσης προσανατολισμένης στο μέλλον.

Σύνοψη

Το κλιματικό άγχος αποτελεί μια αναδυόμενη ανησυχία μεταξύ των νέων ενηλίκων στην ανώτατη εκπαίδευση, με ολοένα περισσότερα στοιχεία να καταδεικνύουν τον αντίκτυπό του στη συμμετοχή των φοιτητών/τριών, στην ψυχική υγεία και στα μαθησιακά αποτελέσματα. Παρόλο που η βιωσιμότητα έχει ενσωματωθεί σε πολλά πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών, οι συναισθηματικές και ψυχοκοινωνικές διαστάσεις της κλιματικής κρίσης εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται ανεπαρκώς.

Το έργο RISE UP ανταποκρίνεται σε αυτό το κενό προσαρμόζοντας το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο GreenComp στην ανώτατη εκπαίδευση. Το Προσαρμοσμένο Πλαίσιο GreenComp του RISE UP εισάγει δώδεκα ικανότητες βιωσιμότητας, εμπλουτισμένες με ψυχολογικές, συναισθηματικές και παιδαγωγικές διαστάσεις. Παρέχει μια δομημένη προσέγγιση για την ενσωμάτωση της κλιματικής ανθεκτικότητας, του συναισθηματικού γραμματισμού και της ευημερίας στα προγράμματα σπουδών και στις θεσμικές πρακτικές της ανώτατης εκπαίδευσης.

Το παρόν σημείωμα πολιτικής παρουσιάζει πώς το Προσαρμοσμένο Πλαίσιο RISE UP μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη πολιτικών, στη μεταρρύθμιση των προγραμμάτων σπουδών και στην επαγγελματική κατάρτιση, ώστε εκπαιδευτικοί και φοιτητές/τριες να αποκτήσουν τις ικανότητες που απαιτούνται για να διαχειριστούν τις συναισθηματικές και γνωστικές προκλήσεις της κλιματικής κρίσης.

Η Πρόκληση

Σε ολόκληρη την Ευρώπη, οι φοιτητές/τριες πανεπιστημίων αναφέρουν αυξανόμενα επίπεδα οικολογικού άγχους, θλίψης και αδυναμίας ως αντίδραση στις παγκόσμιες περιβαλλοντικές αλλαγές. Η υφιστάμενη εκπαίδευση για τη βιωσιμότητα δίνει κυρίως έμφαση στην απόκτηση γνώσεων και στην αλλαγή συμπεριφοράς, αλλά σπάνια ενσωματώνει στρατηγικές για τη στήριξη της συναισθηματικής διαχείρισης, της αυτορρύθμισης ή της ανθεκτικότητας.

Τα ευρήματα της επιτόπιας έρευνας του RISE UP δείχνουν ότι οι επαγγελματίες της ανώτατης εκπαίδευσης αναγνωρίζουν την επείγουσα ανάγκη για κλιματική εκπαίδευση, όμως συχνά δεν διαθέτουν τα κατάλληλα εργαλεία για να αντιμετωπίσουν τις ψυχοκοινωνικές της διαστάσεις. Οι φοιτητές/τριες που εκτίθενται σε ανησυχητικά κλιματικά δεδομένα χωρίς καθοδηγούμενο αναστοχασμό ή συναισθηματική στήριξη βιώνουν αποστασιοποίηση αντί ενδυνάμωσης. Η κατάσταση αυτή καθιστά αναγκαία μια εκπαιδευτική πολιτική που συνδυάζει τις ικανότητες βιωσιμότητας με τη συναισθηματική και ψυχολογική ετοιμότητα.

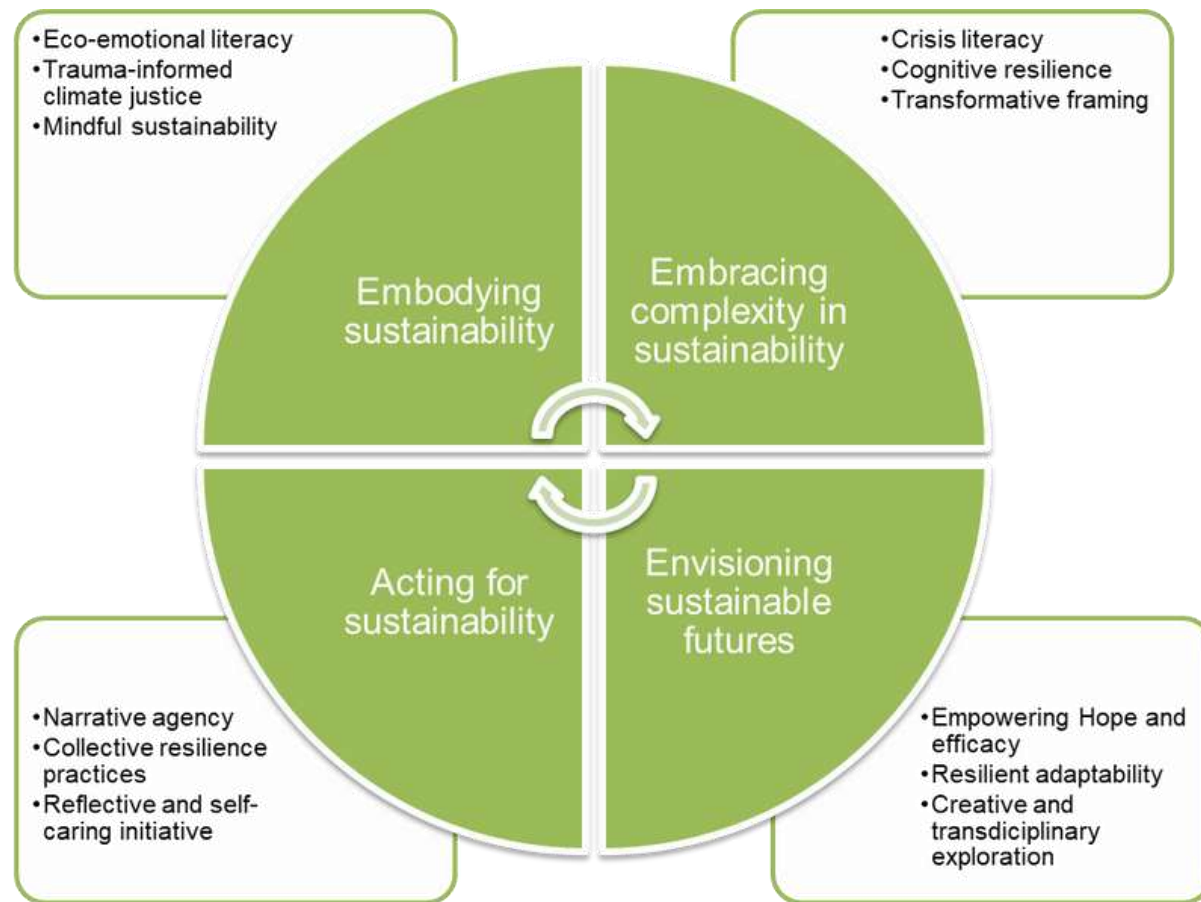
Έρευνα RISE UP: Επαγγελματίες Ανώτατης Εκπαίδευσης

Επαγγελματίες της ανώτατης εκπαίδευσης σε έξι χώρες αναγνώρισαν την επείγουσα ανάγκη για κλιματική εκπαίδευση, αλλά επισήμαναν με συνέπεια την έλλειψη εργαλείων για την αντιμετώπιση των ψυχοκοινωνικών της διαστάσεων. Το Πλαίσιο και η Εργαλειοθήκη του RISE UP ανταποκρίνονται άμεσα σε αυτό το θεσμικό κενό, προσφέροντας μια παιδαγωγικά τεκμηριωμένη, έτοιμη προς χρήση προσέγγιση, η οποία έχει ήδη εφαρμοστεί πιλοτικά σε πανεπιστημιακά περιβάλλοντα.

Στοιχεία από την Πιλοτική Εφαρμογή: Φοιτητές/τριες

Σε δείγμα 127 φοιτητών/τριών στην Πολωνία και την Ισπανία, τα εργαστήρια RISE UP ενίσχυσαν τον συναισθηματικό γραμματισμό, την κριτική σκέψη υπό συνθήκες κλιματικού στρες και τη συμμετοχή με προσανατολισμό στην ελπίδα. Το 82% ανέφερε ισχυρότερη ικανότητα να παραμένει ψύχραιμο και να σκέφτεται κριτικά όταν έρχεται αντιμέτωπο με ανησυχητικές πληροφορίες για το κλίμα. Ο αντίκτυπος παρατηρήθηκε με συνέπεια σε διαφορετικά επιστημονικά πεδία και υπόβαθρα.

Σχήμα 1. Προσαρμοσμένο Πλαίσιο GreenComp του RISE UP

Το Προσαρμοσμένο Πλαίσιο GreenComp του RISE UP

Το Προσαρμοσμένο Πλαίσιο GreenComp του RISE UP (Σχ. 1) μετατρέπει το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο GreenComp σε ένα πρακτικό εργαλείο για τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης. Ενώ το GreenComp προσφέρει ένα ισχυρό μοντέλο αναφοράς για τις ικανότητες βιωσιμότητας, το RISE UP το προσαρμόζει στις συναισθηματικές, ψυχολογικές και σχεσιακές διαστάσεις της εκπαίδευσης για το κλίμα και τη βιωσιμότητα.

Το πλαίσιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί από πανεπιστήμια για τον σχεδιασμό μαθημάτων, εργαστηρίων, μαθησιακών δραστηριοτήτων, επιμόρφωσης προσωπικού και πρωτοβουλιών στήριξης φοιτητών/τριών που συνδέουν τη γνώση για τη βιωσιμότητα με την ανθεκτικότητα, την ευημερία και τη δράση. Διατηρεί τους τέσσερις βασικούς τομείς ικανοτήτων του GreenComp (Ενσάρκωση, Αποδοχή της Πολυπλοκότητας, Οραματισμός και Δράση για τη Βιωσιμότητα) και επαναπλαισιώνει τις δώδεκα ικανότητές του μέσα από γνώσεις της οικοψυχολογίας, της θετικής ψυχολογίας, της διαχείρισης κρίσεων και της δημιουργικής παιδαγωγικής.

Το Προσαρμοσμένο Πλαίσιο GreenComp του RISE UP παρέχει στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης μια δομημένη προσέγγιση, ώστε η εκπαίδευση για τη βιωσιμότητα να καταστεί περισσότερο συναισθηματικά βιώσιμη, ψυχολογικά τεκμηριωμένη και κοινωνικά μετασχηματιστική.

Ενσωμάτωση του Πλαισίου στην Πολιτική και στα Προγράμματα Σπουδών

Η ενσωμάτωση του Προσαρμοσμένου Πλαισίου RISE UP στην πολιτική και στα προγράμματα σπουδών της ανώτατης εκπαίδευσης ευθυγραμμίζεται με τις υφιστάμενες ευρωπαϊκές και παγκόσμιες δεσμεύσεις.

Η ένταξή του στην πολιτική μπορεί να επιτευχθεί μέσω των ακόλουθων μηχανισμών:

- Ένταξη ψυχοκοινωνικών ικανοτήτων βιωσιμότητας στα εθνικά πλαίσια προγραμμάτων σπουδών και στα πρότυπα διαπίστευσης·
- Ευθυγράμμιση της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών με στόχους κλιματικής ανθεκτικότητας και ευημερίας·
- Προώθηση της διεπιστημονικής και βιωματικής μάθησης που συνδυάζει τις επιστημονικές, συναισθηματικές και δημιουργικές διαστάσεις της κλιματικής εκπαίδευσης·
- Ενσωμάτωση δεικτών ευημερίας των φοιτητών/τριών στα θεσμικά πλαίσια αξιολόγησης της επίδοσης ως προς τη βιωσιμότητα.

ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ: Περιπτώσεις από ιδρύματα εταίρους

Πανεπιστήμιο της Επιτροπής Εθνικής Παιδείας, Κρακοβία, Πολωνία

Τα εργαστήρια RISE UP παρήγαγαν σαφή μαθησιακά αποτελέσματα και αποτελέσματα ευημερίας, ενισχύοντας την ικανότητα των φοιτητών/τριών να κατανοούν και να διαχειρίζονται συναισθήματα που σχετίζονται με το κλίμα. Τα δεδομένα μετά τα εργαστήρια έδειξαν ότι το 61% των φοιτητών/τριών ψυχολογίας και διοίκησης βελτίωσε την ικανότητά του να αναγνωρίζει και να ερμηνεύει αυτά τα συναισθήματα, υποστηρίζοντας μια πιο ενημερωμένη και ανθεκτική εμπλοκή με τις κλιματικές προκλήσεις. Πέρα από την ατομική μάθηση, τα εργαστήρια ανέδειξαν την αξία της ενσωμάτωσης ψυχολογικά ασφαλών χώρων αναστοχασμού στην εκπαίδευση για τη βιωσιμότητα. Ένας βασικός αντίκτυπος ήταν ότι βοήθησαν τους/τις φοιτητές/τριες να μετακινηθούν από την καταστροφική σκέψη προς μια ανησυχία προσανατολισμένη στη δράση, προσεγγίζοντας τα κλιματικά ζητήματα με μεγαλύτερη σαφήνεια, αίσθηση αυτενέργειας και ετοιμότητα για δράση.

Ευρωπαϊκό Ατλαντικό Πανεπιστήμιο, Σανταντέρ, Ισπανία

Τα εργαστήρια RISE UP είχαν ισχυρό διεπιστημονικό αντίκτυπο, αποδεικνύοντας ότι η κλιματική εκπαίδευση μπορεί να ενσωματωθεί αποτελεσματικά και πέρα από τα παραδοσιακά πεδία της βιωσιμότητας. Στις επιστήμες υγείας, τις επιχειρήσεις και τη μηχανική, το 82% των φοιτητών/τριών διεύρυνε την κατανόησή του για την κλιματική αλλαγή, όχι μόνο ως περιβαλλοντικό ζήτημα αλλά και ως κοινωνική και ψυχολογική πρόκληση. Τα εργαστήρια ενίσχυσαν το αίσθημα ελπίδας, αυτενέργειας και παρακίνησης των φοιτητών/τριών για συμμετοχή σε βιώσιμη δράση. Έδειξαν επίσης ότι οι δημιουργικές και αναστοχαστικές μέθοδοι μάθησης μπορούν να επιφέρουν υψηλά επίπεδα συμμετοχής, ιδιαίτερα σε επιστημονικά πεδία όπου η βιωσιμότητα δεν αποτελεί ακόμη κεντρικό μέρος του προγράμματος σπουδών.

Συστάσεις Πολιτικής

1. Υιοθέτηση του Προσαρμοσμένου Πλαισίου GreenComp του RISE UP ως καθοδηγητικού μοντέλου για την ενσωμάτωση ψυχοκοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων στις πολιτικές βιωσιμότητας της ανώτατης εκπαίδευσης.
2. Ανάπτυξη εθνικών και θεσμικών κατευθυντήριων γραμμών για την αντιμετώπιση του κλιματικού άγχους και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών και την επαγγελματική κατάρτιση.
3. Παροχή στοχευμένης χρηματοδότησης στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης για πιλοτικά προγράμματα σπουδών βιωσιμότητας βασισμένα στην ανθεκτικότητα και για ενότητες επιμόρφωσης εκπαιδευτικών.
4. Ενίσχυση της διατομεακής συνεργασίας μεταξύ υπουργείων παιδείας, υγείας και περιβάλλοντος, ώστε να συνδεθούν οι στόχοι ψυχικής ευημερίας και βιωσιμότητας.
5. Ενσωμάτωση μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης που εξετάζουν τόσο τα μαθησιακά αποτελέσματα όσο και τη συναισθηματική ευημερία στην κλιματική εκπαίδευση.

Διαδρομές Υλοποίησης

Η υλοποίηση μπορεί να ξεκινήσει με την ενσωμάτωση της κλιματικής ανθεκτικότητας σε υφιστάμενα μαθήματα, υπηρεσίες υποστήριξης φοιτητών/τριών και προγράμματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών. Προγράμματα της ΕΕ, όπως το Erasmus+ και το Horizon Europe, μπορούν να υποστηρίξουν πιλοτικές δράσεις, συμπεριλαμβανομένων κόμβων ανθεκτικότητας ή εργαστηρίων μετασχηματιστικής μάθησης, όπου οι εκπαιδευτικοί αναπτύσσουν δεξιότητες για την αντιμετώπιση του κλιματικού άγχους, τη διευκόλυνση της αναστοχαστικής μάθησης και την καθοδήγηση των φοιτητών/τριών προς εποικοδομητική δράση.

Πρόσβαση στο Πλήρες Πακέτο Πόρων RISE UP

Το Προσαρμοσμένο Πλαίσιο GreenComp του RISE UP, η Εργαλειοθήκη Εκπαιδευτικών και το Ενημερωτικό Σημείωμα Πολιτικής αποτελούν ένα συνεκτικό πακέτο τριών μερών για την ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών, την επιμόρφωση ακαδημαϊκού προσωπικού και τον θεσμικό διάλογο πολιτικής. Το πακέτο έχει συνδιαμορφωθεί με εκπαιδευτικούς και έχει δοκιμαστεί σε πέντε ευρωπαϊκές χώρες. Για πρόσβαση στο υλικό και στις μεταφράσεις του, επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του έργου: <https://riseup-edu.org/>

